

La creu d'en Jordi Llavina

Dv, 16/02/2018 per Ramon Bassas

[Roba estesa](#)

Tot va venir de Facebook. Quan vaig veure que en [Jordi Llavina](#) havia publicat [Ermita](#) (Metora, Barcelona, 2017), vaig caure en el provincianisme de preguntar-li si el presentaria a Mataró i em va encarregar de buscar-li data i lloc. Això em passa per preguntar. A més, em va demanar que li presentés el llibre, amb en Joan Safont [que ha aprofitat després per escriure [això](#) a *La Llança*], tot i que jo no sigui ni molt menys la persona més adequada per fer-ho. Però vaig accedir. Sóc un home fàcil. Va ser una presentació d'*alçada*, rèiem a Dòria Llibres.

Bé havia de dir alguna cosa i se'm van acudir algunes ximpleries. La primera, que Llavina i jo, i el rei Felip VI, compartim edat. Aquest any en fem cinquanta i ja ens n'estem adonant "que la vida iba en serio", de manera que miro de reüll a veure com ho porten, els altres. La segona era que la poesia ha de ser llegida, recitada ...i *venuda*. Aquest poema, amb octosíl·labs que de vegades rimen, de 1400 versos, s'hi presta molt bé. Quant a la *venda*, només cal dir que els intrèpids editors de Metora eren a la presentació, suport que contrasta amb alguna anècdota que vaig explicar.

El poema és, de fet, el relat d'un camí que puja a l'ermita de [Sant Pere del Puig](#), a la Selva del Camp, un paisatge important en la infantesa i adolescència de l'autor. El camí, com a metàfora de la vida, és un tòpic literari corrent. Des del Quixot a les *road movies*, passant per Josémaría Escrivà, és molt eficaç... La qüestió és, doncs, no de subgènere sinó de què en fas, amb això. El camí cap a l'ermita és un camí que "puja", el de l'esforç, el de Sísif, el de llevar-se cada dia amb projectes... Però també és un tòpic de la vida el riu, l'aigua que davalla ("Nuestras vidas son los ríos que van a dar en la mar, que es el morir"), el del descans, la contemplació, deixar que les coses "passin", el camí del Tao, la contingència. M'ha semblat veure la doble tradició en aquests dos fragments del poema, separats a penes per vuitanta versos.

*Som aigua, un flux, a penes -feble-
d'aigua normal i corrent, aigua
que sempre fa via avall [versos 305 a 307]*

*Arrels indòmites, rebels,
que malden per cronèixer com
deu ser la vida d'una branca [versos 385 a 387]*

El que passa, et passa

Fer un camí, avall o amunt, és obrir-te al diàleg amb el que et trobes. El que passa, et passa. El contacte amb els arbres o la fauna, el propi record del camí fet en altres etapes de la vida, li permet a l'autor fer un bon repàs a la seva vida. Als fills, a l'amor, a la seva dèria pel llenguatge (per la qual aquest poema n'és un excel·lent resultat), les nombroses referències literàries o pictòriques que acompanyen com un bastó... En una etapa vital, com deia al principi, on els records ja pesen, pesen sobretot en densitat. De tot comença a fer ja molt de temps. De fet, ell mateix

mostra quin era el propòsit del poema en dos fragments més:

*Voldria, doncs, deixar en els versos
pressentir el límit del llenguatge
poder-me afigurar el topall
del que es pot dir, abans del no-res [versos 480 a 484]*

*Jo sempre he escrit per curar el tall
que ens fa saber que no som res [versos 495 a 497]*

A mi el primer vers m'ha recordat Wittgenstein, però sobretot aquesta consciència del límit a partir de la qual s'ha construït la humanitat (i que quan ets jove costa tant i tant de veure), és a dir, des de la que ens fem preguntes, per exemple, d'aquestes que no tenen respostes. O per a les quals el llenguatge ha de recórrer a mecanismes tan originals com el mite, el símbol o el silenci. I el segon l'he triat per la poderosa imatge del tall. Neixem d'un tall, físicament, però també -com anem descobrint- neixem amb el tall, amb la ruptura entre el món on som i el que ens agradaria, entre el que vivim i el que desitgem, entre el gaudi d'uns i el sofriment dels altres. El tall que, com bé han representat antigament amb les [mandorles](#) o modernament Lucio Fontana, és ferida però també pas d'un món a l'altre, d'un llenguatge a l'altre, si voleu. No sabem si és una ferida o una vagina, si mata o engendra, si ens casa o ens divorcia, si ens embogeix o cura. Llavina opta per curar-la, que no necessàriament vol dir guarir-la.

L'ermita, la creu

En Llavina va dir a la presentació que abans era ateu, que ara deu ser alguna cosa com agnòstic i que, malgrat segurament no acabaria creient mai, en aquesta edat on és es veu necessitat d'una certa litúrgia, d'un cert contacte amb el sagrat. D'altra banda, un dia o un altre, mentre fas el camí et preguntaràs per què coi has de caminar, què és el que t'ha fet llevar aquest matí, què hi busques, a l'ermita. Aquesta pregunta, l'autor la respon amb el símbol de la creu. Com que vam fer la presentació un Dimecres de Cendra, m'hi vaig esplaiar uns minuts. A partir dels versos 995, Llavina fa una descripció fantàstica de la creu, que comença així:

*i els ulls de Crist són dues brases
que avui m'escalfen l'emalbida
pell d'un cor cec, braser dels ulls
que fa com el mercuri líquid
dels vells termòmetres trencats.*

I tant, els ulls dels altres, de l'Altre a qui la figura de Crist a la creu representa genuïnament, són com brases, que escalfen i cremen, que ens acullen i molesten,

que toquen el "cor de pedra", com diu l'Evangeli. A través d'aquesta poderosíssima imatge, l'autor es pregunta, precisament, sobre les seves creences... fins que es troba amb l'immens dolor del món (els gemecs que recordava Marx quan va parlar de Déu) i la impossibilitat existencial d'ignorar-lo. A mi em sembla una magnífica manera de començar la Quaresma. I, junt amb un vídeo del moment, una bona manera d'acabar aquest maldestre escrit, amb les quatre notes que vaig prendre per fer la meva prescindible presentació. Diu:

*¿Potser creuré, de nou, un dia?
¿he cregut mai?, ¿què vol dir creure?
¿ho fa d'una semblant manera,
tothom qui creu? Creure i pensar,
¿s'arribaran a trobar mai?
(Crist ha ofegat el crit, que el tall
de la punta dels claus li esqueixa
la carn dels peus i de les mans
i, fondo, li n'esclata els ossos
-peus recollits en un sol clau:
feixucs, marcits, donats a mort;
i, en canvi, mans, en l'esbatec
de l'aire, ofertes per renéixer-.
gemega Cist, i encara temen
els fonaments del nostre món. [versos 1032 a 1046]*

P.S. En Manuel Cuyàs, que va venir, en parla [aquí](#), a *El Punt Avui*.

Fotos de M. Dolors Sàrries, Núria Dòria (i vídeo), Viquipèdia.